

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיית פרקליט המדינה מספר 2.28 – מדיניות פתיחה בחקירה, העמדה לדין וענישה בעבירה של הזנחת כלי ירייה
	ט' בשבט התשע"ז, 5 פברואר, 2017

2.28 – מדיניות פתיחה בחקירה, העמדה לדין וענישה בעבירה של הזנחת כלי ירייה

מטרת הנחייה זו להתוות את מדיניות האכיפה בעבירות של הזנחת כלי ירייה.

א. המסגרת החוקית:

סעיף 338(א)(5) לחוק העונשין תשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") שכותרתו "מעשי פזיזות ורשלנות" קובע:

"העושה אחת מאלה בדרך נמהרת או רשלנית שיש בה כדי לסכן חיי אדם או לגרום לו חבלה, דינו - מאסר שלוש שנים:

עושה מעשה לגבי חומר נפץ או כלי ירייה שבהחזקתו, או אינו נוקט אמצעי זהירות נאותים מפני סכנה מסתברת הכרוכה בהם";

סעיף 339(א) לחוק העונשין שכותרתו "הזנחת השמירה של כלי ירייה וחומרים מסוכנים" קובע:

"המחזיק, משאיר או מפקיר כלי ירייה, חומר נפץ או חומר אחר שבכוחם לגרום נזק לאדם או לסכן חיו, ללא נקיטת אמצעי זהירות סבירים למנוע אדם אחר מלגרום בהם נזק לעצמו או לאחר, בין בטיפול כלשהו בהם ובין בלא טיפול, דינו - מאסר שנה."

סעיף 340 לחוק העונשין שכותרתו "סכנה לילדים" קובע:

"המשאיר או מפקיר דבר במקום שיש לילדים גישה אליו, ויש יסוד סביר להניח שילדים ישחקו בדבר או יטפלו בו בדרך אחרת, ושבעשותם כן הם עלולים להינזק בבריאותם או לסכן חייהם, ואינו נוקט אמצעי זהירות סבירים כדי למנוע תוצאות כאלה, דינו - מאסר שנה."

ב. כללי:

1. כידוע, כלי ירייה הינו אמצעי שבכוחו להביא לפגיעה קשה באדם ואף להמיתו, בין בזדון ובין בשוגג. הפקרתו עלולה לגרור את הגעתו לידי גורמים בלתי מורשים, ובכלל זאת: ילדים, גורמים עברייניים ואף פעילי טרור.¹
2. בשל כך, החזקת כלי ירייה מותנית בקבלת רישיון ומחייבת את המחזיק בקיום נהלים ונקיטת אמצעי זהירות קפדניים בהתאם להנחיות המשרד לביטחון פנים.²
3. במונח "הזנחת כלי ירייה", לצורך הנחיה זו, הכוונה למקרה בו המחזיק בנשק כדיון, לא קיים את החובות המוטלות עליו לעניין אופן ההחזקה והשמירה עליו, ויצר בכך סיכון לנטילת כלי הנשק או שימוש בו על ידי אדם שלא הורשה לכך.
4. מדיניות פתיחה בחקירה והעמדה לדין בגין הזנחת כלי ירייה תשקלל בין את השיקולים הבאים: מידת הרשלנות של המפקיר, נסיבות ההפקרה, הסיכון שהיה גלום בה, תוצאתה, יחסו והתנהלותו של המפקיר ביחס להפקרה ועוד, הכל כמפורט להלן.

ג. התווית מדיניות החקירה והתביעה

5. בשל הסיכון הגלום בהזנחה של כלי ירייה, בהתקיימותה של תשתית ראייתית מספקת ובהעדר נסיבות מקלות, קיים אינטרס ציבורי בפתיחה בחקירה פלילית / העמדה לדין של המפקיר. עם זאת, לעיתים, ניתן יהיה להסתפק בהליך חלופי, הכל בכפוף לתנאים ולשיקולים שיפורטו להלן.

¹ בד"מ 56/10 עו"ד דנה אלון נ' איתן בן בסט, פסקה 6א' (פורסם בנבו, 6.9.2010) "אובדן של כלי משחית זה טומן בחובו פוטנציאל של פגיעה בגופו של הזולת וקטילת חיי אדם, וכבר היו, לדאבון הלב, דברים מעולם. משעה שכלי נשק נעלם הוא עלול להגיע לידיים עברייניות ו/או עוינות, ואחריתו מי ישורנה?"

² ראה: מדריך לשימוש והחזקת כלי ירייה – המשרד לביטחון פנים: אגף רישוי כלי ירייה.

מידת הרשלנות:

6. האינטרס הציבורי שבקיום חקירה ובהעמדה לדין **פלילי** גובר ככל שמידת הרשלנות ו/או הסיכון שנוצר בגין ההפקרה גדולים ומשמעותיים יותר.
7. על כן, במקרים בהם הזנחת כלי הירייה נעשתה בנסיבות המבססות רשלנות רבתי או פזיזות, דוגמת הותרת נשק ללא השגחה **ביודעין**, הנטייה תהיה לפתוח בחקירה ולהעמיד את האחראי לדין פלילי, בלא קשר לשאלת המקום שבו הושאר הנשק או פרק הזמן שבו הושאר הנשק באותו המקום.
- לעומת זאת, במקרים של שכחה (כלומר, הפקרה כתוצאה מרשלנות) הנטייה תהיה לנקוט בהליך אלטרנטיבי, היינו דין משמעותי או הסדר מותנה, כפי שיפורט להלן.
8. למרות האמור לעיל, גם במקרי רשלנות, יהיו מקרים בהם ראוי יהיה לנקוט בהליך פלילי. לפיכך, התקיימו הנסיבות המפורטות להלן, תגבר הנטייה לפתיחה בחקירה והעמדה לדין גם עת מדובר ברשלנות:
- (א) הפקרת הנשק הביאה לפגיעה בגוף או בנפש, או הייתה קרובה בפועל להביא לכך;
- (ב) הנשק הופקר למשך זמן רב;
- (ג) הנשק שהופקר לא נמצא;
- (ד) הפקרת הנשק נעשתה בנסיבות שבהן נוצרה נגישות ממשית מצד ילדים אליו עקב ההפקרה;
- (ה) המפקיר נמנע מלדווח לרשויות האכיפה בסמוך למועד שבו נודע לו על אובדן כלי הירי או נמנע מלמסור עדות אמת ביחס לנסיבות האובדן;
- (ו) אין מדובר במקרה ראשון של הפקרת כלי ירי או נשק אחר על ידי המפקיר;
- (ז) הנשק הופקר במקום שהסיכוי לגניבתו גדול יחסית (כגון רכב);
- (ח) ההפקרה הייתה של מספר כלי נשק.

נסיבות שבהן יפחת האינטרס הציבורי בפתחה בחקירה והעמדה לדין:

9. הופקר כלי ירי בנסיבות של רשלנות ברף נמוך, במקום בו הסיכון לשימוש פוגעני בו עקב ההפקרה נמוך יחסית; במקום / מתחם שבו הסיכון לאובדן הנשק או לעשיית שימוש בלתי מורשה בו נמוך (כדוגמת בסיס משטרתי או בית חבר); והנשק שאבד נמצא תוך פרק זמן קצר ללא שנגרם כל נזק, יהווה הדבר שיקול להימנע מפתחה בחקירה פלילית והעמדה לדין.

חקירה והעמדה לדין – הליך משמעותי חלף הליך פלילי:

10. חקירה והעמדה לדין במקרה של הזנחת כלי ירי, עשויות להתקיים גם במסגרת של הליך משמעותי פנימי (לגבי שוטר / עובד ציבור שנשיאת הנשק היא חלק אינטגרלי מתפקידו הציבורי).

11. ככלל, היה המפקיר אזרח שאינו עובד ציבור, או עובד ציבור שאינו מחויב לשאת נשק ושנשיאת הנשק אינה קשורה למילוי תפקידו, ייחקר המפקיר ובתום החקירה יועמד לדין, ככל שתמצא הצדקה לכך, במסגרת ההליך הפלילי.

12. לגבי שוטרים ועובדי ציבור אחרים החייבים לשאת נשק, או שנשיאת נשק קשורה למילוי תפקידם, יהיה מקום לנהל חקירה משמעותית והליך משמעותי כחלופה לחקירה פלילית והעמדה לדין פלילי אם רשלנותם והסיכון שנוצר היו קלים יחסית ולא התקיימו הנסיבות המחמירות המפורטות בסעיפים 7 ו-8 לעיל.

סעיף החיקוק שבגיניו יש להעמיד לדין:

13. ככלל, העמדתו לדין של אדם בגין הזנחת כלי ירייה תעשה לפי סעיף העבירה הספציפי הקבוע בחוק לעניין זה. קרי, על סעיפים 339(א) או לחלופין סעיף 340 לחוק העונשין, בכפוף ובהתאם לנסיבות המקרה.

14. ואולם, במקרה שבו נסיבות ביצוע העבירה הן חמורות במיוחד מבחינת הסיכון שהיה כרוך בהן או הביאו לתוצאה קשה, ניתן להעמיד לדין על עבירה לפי סעיף 338(א)(5).

ד. אפשרות לעריכת הסדר מותנה

15. נמצא כי מידת הרשלנות של המפקיר הייתה קלה יחסית, ומכלול נסיבותיו האישיות ונסיבות ביצוע העבירה מאפשרות זאת, תשקול התביעה עריכת הסדר מותנה הכולל את הסנקציות הרלוונטיות בהתאם לחוק (ש"צ, הפקדת נשק, קנס וכיוצ"ב).

16. היה המפקיר עובד ציבור, תישקל עריכת הסדר מותנה כאשר יימצא על פי המבחנים המפורטים לעיל שהמקרה מבסס רשלנות נמוכה יחסית שאינה מצדיקה הגשת כתב אישום מחד גיסא, ואינה מתאימה לניהול הליך משמעתי מאידך גיסא.

17. התביעה רשאית לכלול במסגרת שיקוליה לעניין עריכת הסדר מותנה גם היבטים תקציביים ומערכתיים כלליים, שבגינם יש לעתים קושי לערוך הסדרים מותנים בנושאים מסוימים.

ה. מדיניות ענישה

18. ככלל, במקרי רשלנות קלה יחסית של הזנחת כלי ירייה, בהם ההליך שהתנהל הוא פלילי ולא משמעתי ולא נערך הסדר מותנה, מתחם העונש ההולם ינוע בין קנס ו/או של"צ לבין מאסר מותנה של מספר חודשים, בצירוף קנס ו/או של"צ.

19. ככלל, גם במקרי רשלנות קלה, הרי שבנסיבות בהן אין מדובר בעבירה ראשונה של הזנחת נשק על ידי הנאשם או שיש לו עבר פלילי עשיר אחר – תתנגד התביעה לאי הרשעה.

20. במקרי רשלנות בינונית או חמורה, בהם הועמד הנאשם לדין בעבירה לפי סעיף 339(א) או 340 לחוק העונשין, ככלל, מתחם העונש ההולם ינוע בין מאסר מותנה (בצירוף קנס/ של"צ) למאסר שירוצה בעבודות שירות.

21. במקרי רשלנות חמורה מאד וכן כשהרשלנות הביאה לתוצאות קשות, הרף העליון של מתחם הענישה יעמוד על מאסר לריצוי בפועל, לתקופה ההולמת את נסיבות המקרה.